
Avaluació de la intervenció ArtGran

©2023 Agència de Salut Pública de Barcelona

Tots els drets reservats.

<https://www.aspb.cat/>

Edita: Agència de Salut Pública de Barcelona, 28 de setembre de 2023

Aquesta publicació està sota una llicència Creative Commons

Reconeixement – No Comercial – No Derivades (BY-NC-ND)

<https://creativecommons.org/>

Avaluació de la intervenció ArtGran

Responsables de l'informe

Rosa Puigpinós ^{1,2,3} i Mª José López ^{1,2,3}

Col·laboradors/es

Xavier Continente ^{1,2,3}, Gemma Serral ^{1,2,3}, Rocio Mouriño, Carolina Lapena ^{4,5}, Júlia Masip ⁶, Teresa González ⁷, Lucía Artazcoz. ^{1,2,3}

Agraïments

Vanesa Rojas ⁸, Maria Alcover ⁸, Bárbara Roig ⁹, Tonina Cerdà ¹⁰, Mercé Beltran ¹¹, Patricia ¹¹, Marques ¹¹, Paula Baldrich ¹³, Paula Farrès ¹³, Rita Lacueva ¹² (Mediadora), Alba Aguilar ⁹ (Mediadora Cultural), Paula Farrés ⁹ (Mediadora Cultural), Marina Sintes ^{7,11} (Mediadora Cultural), Guillem Martí ¹⁰ (Mediador Cultural), Marina Llurba, Clara Camins, Anna Horts, Gemma Jordà, Paula Vidal, Andrea Guevara, Laura González i Maria Esteban (Mediadors Socials).

Cita recomanada

Puigpinós, R.; López, M. J.; Continente, X.; Serral, G.; Mouriño, R.; Lapena, C.; Masip, J.; González, T. ; Artazcoz, L. Avaluació de la intervenció ArtGran. Barcelona: Agència de Salut Pública de Barcelona, 2023.

---

¹ Agència de Salut Pública de Barcelona (ASPB), Pl. Lesseps 1, 08023 Barcelona, Spain

² Institut d'Investigació Biomèdica Sant Pau (IIB SANT PAU), Sant Quintí 77-79, 08041 Barcelona, Spain

³ Centro de Investigación Biomédica en Red de Epidemiología y Salud Pública (CIBERESP), Madrid, Spain

⁴ Institut Català de la Salut (ICS)

⁵ Institut Universitari per a la recerca a l'Atenció Primària de Salut Jordi Gol i Gurina. (IDIAPJGol)

⁶ Institut Municipal de Serveis Socials de l'Ajuntament de Barcelona (IMSS)

⁷ Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC)

⁸ Museu Picasso

⁹ Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB)

¹⁰ Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA)

¹¹ Sant Pau Espai Modernista

¹² CaixaForum

¹³ Fundació La Caixa

Índex

En què consisteix la intervenció?	4
Què es vol avaluar?	9
Com s'ha avaluat?.....	10
Quins són els resultats de l'avaluació?	14
Propostes de millora	30
Conclusions	31

En què consisteix la intervenció?

ArtGran és una intervenció adreçada a disminuir el sentiment de solitud en persones grans. La intervenció consisteix en 10 sessions setmanals en museus o centres culturals de la ciutat, a les quals assisteixen grups de 8 a 12 persones del mateix barri.

A l'edició pilot d'ArtGran es van seleccionar 6 zones (9 barris) de la ciutat i 6 museus o centres culturals. Als grups de Porta i Prosperitat (Nou Barris) se'ls va assignar el CaixaFòrum i el Museu Picasso, a Guinardó-Baix Guinardó i Vall d'Hebron-Montbau (Horta-Guinardó) l'Espai Modernista Sant Pau i el Museu d'Art Contemporani de Barcelona (MACBA), i a Vil·la de Gràcia-Camp d'en Grassot i La Salut (Gràcia) el Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC) i el Centre de Cultura Contemporània de Barcelona (CCCB).

Museu Nacional

MACBA

CaixaForum

CCCB

Museu Picasso

Sant Pau Recinte Modernista

Una mediadora social recollia les persones grans al seu barri i feia el trajecte amb elles en transport públic fins al museu. Un cop allà, les rebia la mediadora cultural, amb la qual cada dia feien una activitat diferent, sempre al voltant de l'art: l'arquitectura de l'edifici, les obres que s'hi exposen, la història de l'edifici, etc. A continuació, se'ls proposaven activitats diverses vinculades al tema treballat (pintar, fer els sons d'una pel·lícula, crear un vídeo, fer un collage, fer una performance, etc.). Conjuntament, debatiem i opinaven sobre tot el que havien viscut i experimentat i programaven una consigna per a la sessió de la setmana següent.

La mediadora social es quedava amb elles i les ajudava a participar en la realització de les activitats del museu. Finalment, feia el trajecte de tornada amb elles fins al seu barri.

Punts clau de la intervenció

Espai de trobada i socialització, el seu punt de referència dins el museu.

Apropament a l'art a partir de l'observació, la conversa, la respiració, el passeig, etc.

Espai de creació, treball al taller i posada en comú.

Creació d'un llibre o **diari personal** on hi recullen el que fan fet, les seves impressions, fotos etc.

Espai de trobada i socialització:

Espai on s'acull el grup durant tota la intervenció. Ambient acollidor i distès que permet el treball individual i en grup.

Apropament a l'art i al patrimoni:

S'utilitzen metodologies centrades en la persona que desenvolupen els cinc estadis per assolir el benestar: *connectar, estar actiu, prendre consciència, seguir aprenent i ser generós*. Mirada atenta, converses, performances, petites activacions, passejades per l'entorn, històries de vida que incorporin els cinc sentits.

Espai de creació:

Espai segur basat en la confiança mútua que permet que les persones experimentin amb diferents materials, tècniques i tecnologies; que faciliten l'expressió individual o de grup i que no se centren únicament en la reminiscència, sinó sobretot en la imaginació i la creativitat. També es planteja com un espai de reflexió i de posada en comú.

Diari personal:

Element que serveix per recollir el que passa durant les sessions, a més d'afavorir la connexió i reflexió personal entre sessions. També és una bona eina de reconeixement i per compartir el que s'està fent.

Què es vol avaluar?

L'**objectiu general** és avaluar els efectes d'ArtGran en la solitud no desitjada i el benestar de les persones grans.

Els **objectius específics** són:

1	Estimar els canvis que es produeixen en la qualitat de vida i la salut percebuda de les persones que participen en ArtGran.	
2	Avaluar els canvis en la salut emocional de les persones que participen en ArtGran.	
3	Valorar els canvis en la salut social de les persones que participen en ArtGran.	
4	Estimar els efectes de l'ArtGran en la solitud no desitjada de les persones que hi participen.	
5	Avaluar els canvis en la relació amb l'art de les persones que participen en ArtGran.	
6	Valorar la satisfacció de les persones grans amb la intervenció.	

Com s'ha avaluat?

Disseny de l'avaluació

Estudi d'avaluació quasi experimental pre i post amb grup comparació, basat en mètodes mixtos.

Població d'estudi

La població d'estudi són les persones grans amb sentiment de solitud no desitjada.

S'han reclutat a partir dels professionals d'atenció primària dels barris, de serveis socials i de les taules de salut dels barris. A cada zona es van detectar al voltant de 30 persones.

Les persones seleccionades es van assignar per ordre d'inscripció, primer a un grup intervenció (GI), i després a un grup comparació (GC).

Recollida de dades

Un cop es van establir els grups, se'ls va convocar separatament a una sessió informativa en algun centre cívic del seu barri. Allà van rebre informació del museu al qual anirien i van conèixer les mediadores social i cultural.

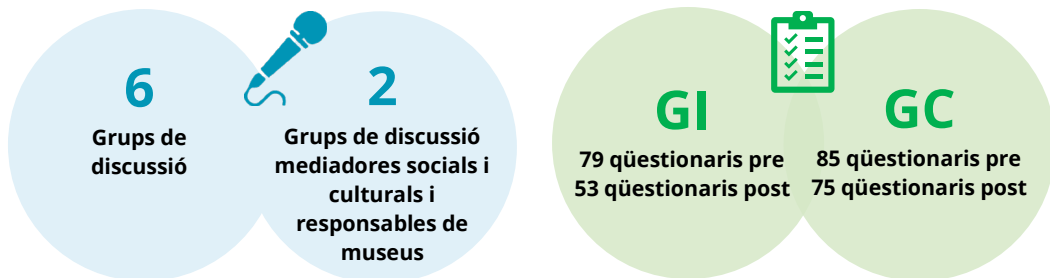
Sessions informatives

- Signatura del consentiment informat
- Signatura dels drets d'imatge
- Enquesta abans de la intervenció (pre)

Les enquestes pre es van fer entre el Març i l'Abril de 2022. El GI va fer la intervenció entre l'abril i el juny. Les enquestes post-intervenció es van fer al juny en els dos grups. En el cas del GI, es va fer durant la darrera sessió (la 10) de la intervenció i, en el cas del GC, se'ls va convidar a les instal·lacions del museu i on se'ls va fer l'enquesta post.

Un cop finalitzada la intervenció, es van dur a terme també uns grups de discussió amb participants del GI i mediadores i responsables dels museus i centres culturals.

Els grups de discussió es van fer en els centres cívics del barri i el de les mediadores i responsables dels centres es va fer a l'Agència de Salut Pública de Barcelona i al Museu Picasso, respectivament. Van tenir una durada d'entre 1 hora i 1 hora i mitja. Se'n van gravar àudios per a la posterior transcripció.

Principals aspectes tractats

Es va recollir informació sobre:

ENQUESTA QUANTITATIVA PRE I POST

Dades
sociodemogràfiques
i condicions de vida

Salut
percebuda

Qualitat de
vida

Solitud

Estat d'ànim

Salut mental

ESPECÍFIC ENQUESTA POST

Satisfacció

Estratègies de regulació de les emocions
a través de les activitats creatives

GRUPS DE DISCUSSIÓ

Impacte en la salut
1-Física
2- Social (solitud)
3- Emocional

Relació amb l'art i
els museus
1-Percepcions i
expectatives
2-Aprenentatges
3-Canvis

Procés
1-Aspectes positius i
negatius
2-Propostes de
millora

Com s'ha analitzat

Pel que fa a l'**anàlisi quantitativa**, en primer lloc es van estudiar les pèrdues i es va descriure el perfil de les persones que formaven els dos grups. Després es van estimar els canvis pre-post en el GI i el GC i es van analitzar les diferències en els canvis pre-post entre el GI i el GC.

Pel que fa a l'**anàlisi qualitativa**, es va fer un estudi descriptiu, explicatiu i interpretatiu amb perspectiva fenomenològica:

Quin és el rol de la persona investigadora

Les investigadores han mantingut sempre una postura no participativa, observant des de fora (ETIC) i prenent nota de les seves observacions, a partir del discurs de les persones participants en els grups.

Construcció dels significats

Les persones que han participat en els grups de discussió, van parlar de l'experiència individualment i com a grup, sense posicionar-se en cap altre context ni parlar en nom de ningú.

Prèviament, es van transcriure els grups i els codis es van anar construint a partir de la lectura triangulada de les primeres transcripcions, i es van agrupar donant resposta a les preguntes plantejades.

Quins són els resultats de l'avaluació?

Característiques de les persones que participen en ArtGran

Inicialment, es van reclutar 165 persones (70 GI, 85 GC). La mostra final va ser de 138 persones participants (63 GI, 75 GC). El perfil de les persones participants va ser el que es mostra a continuació, sense diferències entre GI i GC:

Dones		85%
Menys de 80 anys		68%
Estudis universitaris		26%
Persones vídues		48%
Viuen sols/es		67%

Qualitat de vida i salut percebuda

Quant a la qualitat de vida, es defineix per 5 dimensions diferents: mobilitat, autocura, realització de les activitats habituals, dolor, i ansietat i depressió. En autocura, mobilitat i dolor no hi ha diferències entre les mesures pre i post intervenció. En la realització de les activitats quotidianes però, les persones del GI es mantenen amb una petita millora no significativa (passen del 72,9% abans de la intervenció al 75% després de la intervenció els que diuen que no tenen problemes). En el cas del GC, en canvi, empitjoren de manera significativa (disminueixen de 86,7% a 68% els que diuen que no tenen problemes). **Les diferències en el canvi pre-post entre el GI i el GC són significatives.**

Millora la realització d'activitats quotidianes respecte al grup comparació

Després de la intervenció, el percentatge de persones amb ansietat i/o depressió es manté similar en el GI i augmenta en el GC, tot i que no hi ha diferències significatives en el canvi pre-post entre el GI i el GC.

No s'observen canvis en la salut percebuda.

Als grups de discussió expliquen que, emocionalment, ArtGran els ha estat molt positiu, perquè els ha tingut en compte, els ha donat un lloc. Parlen dels processos que es desencadenen dins seu a través de les activitats que han fet i de com això, d'una manera o una altra, acaba impactant en la percepció que tenen de la seva pròpia salut, és a dir, fan el lligam entre la salut des del seu concepte més holístic fins al merament físic.

Als grups de discussió destaquen que:

1. Cal aprendre a ser més forts i a buscar mecanismes per allunyar la tristesa, estar més alegres i, per tant, sentir-se millor.
2. El fet d'estar en un grup amb el qual estan a gust, amb una interacció psicosocial positiva, en el que s'escolten i es tenen cura les unes de les altres, els ha fet sentir millor.
3. Compartir les preocupacions o els malestars fa que es visquin millor i se sentin menys sols.
4. El fet d'estar motivats per tot el que aprenen, escolten i fan els dona energia, i això actua com a teràpia per a que se sentin millor.
5. La mateixa activitat física que els suposa el fet de sortir del barri, anar en transport públic i passejar pel museu ja és, de per si, un impacte positiu en la salut.

"Quan trobes una persona que també li ha passat, per mi això és aliviant, perquè no estàs sola." (Dona de Guinardó)

"...es que no nos hundimos. Al abrirnos la mente a nivel físico es que todo va perfecto." (Dona de Guinardó)

"...hombre, de alguna manera sí, porque te obliga a moverte, te obliga a estar activo." (Home de Montbau-Vall d'Hebron)

"... yo, a mí personalmente, a nivel de salud yo soy una persona bastante nerviosa y, entonces me, me ha producido esto como más..., más tranquilo al hacer estas actividades y ahora, no sé, me sentía más relajado." (Home de Porta)

"Yo creo que el físico, pues todo, porque yo, yo si te contara... yo tengo a mi mujer esquizofrénica. Y yo muchas muchos días, pues, estoy como si estuviera solo en casa. Ella está en su mundo y yo estoy en mi mundo. Y esto, pues, me ha ayudado a salir del pozo ese en el que estaba, a desconectar, porque eso me ha dado la vida, pues, para poder mover y hacer cosas de no coger depresiones." (Home de Porta)

Salut emocional

La salut emocional es va avaluar a partir d'un qüestionari en el que es valoren les dimensions següents: tristesa, ansietat, hostilitat i alegria. Pel que fa a la tristesa, l'ansietat i l'hostilitat, no hi ha diferències entre els grups, però en el cas de **l'alegria**, al final de la intervenció, **en les persones del GI ha augmentat de manera significativa respecte a les persones del GC.**

El sentiment d'alegria augmenta en les persones que han fet ArtGran

Participar en ArtGran els ha donat energia i impuls i els ha reforçat mentalment.

"Pues nos ha dado un impulso... nos ha dado un impulso para seguir la vida, para no achicarnos, porque esto es un enchufe de... como diría yo, un enchufe de energía" (Manolo, Porta)

Els ha fet sortir de la zona de confort i solitud en la qual estaven, sobretot a partir de la pandèmia.

"Han sabido sacarnos las palabras, que nos expliquemos, sacarnos de nuestro... caparazón. Porque las palabras... Nos hemos podido ir abriendo para que habláramos de nosotras mismas, que a lo mejor hacía tiempo que no hablábamos de nosotras." (Dona de Guinardó)

S'han sentit revifats, s'han sentit bé, tranquils i amb ganes de fer coses

"Sí, perquè una persona... a la meva edat no em pensava diguem... revifar una mica lo que, lo que estic ara. Impensable pensar que faríem lo que estic fent ara." (Dona de Porta)

"...y me siento fabuloso, porque son cosas que me han gustado." (Home de Porta)

"... ahora he cambiado el chip, porque ahora he vuelto, como aquel que dice, a nacer; a mi edad esto ha sido una experiencia inolvidable." (Home de Porta)

Mentre fan l'activitat, s'obliden dels problemes, de les penes, dels dolors i dels mals i, per a la majoria, quan surten del museu, aquests efectes beneficiosos es mantenen. A les persones que estan en processos de dol, de pèrdua, de tristesa, els ajuda a sentir-se millor.

"...yo lo digo vulgarmente, sirven para lo que ustedes creo que se habían propuesto, vamos... que es una terapia estupenda para todos nosotros, por supuesto."
(Home de Prosperitat)

"...per això, perquè al momento que salgo de aquí...aquí no tinc pena ninguna."(Dona de Guinardó)

"...bueno, porque estaba encerrada en un hoyo, ¿sabes? Un agujero, y he salido y mira, estoy mejor." (Dona de Montbau-Vall d'Hebrón)

Les mediadores culturals i socials van tenir un paper molt rellevant per a la cohesió del grup i el seguiment dels casos individuals. El sentiment de pertinença al grup ha fet que gaudissin més, que se sentissin més contents, acompanyats i amb ànims per interactuar i participar de manera tranquil·la i lliure de les diferents activitats proposades. En tots els grups hi ha hagut persones amb moments personals delicats que han anat evolucionant de manera positiva.

"La senyora R..., amb 84 o 85 anys, ja no ho recordo bé, pot ser 87, amb uns blaus a les cames i que li tremolaven les mans, jo vaig pensar aquesta senyora no torna. Doncs ha sigut la persona que ha vingut durant totes les sessions amb més alegria, i això no..., era una d'aquestes persones més vulnerables que sí que ens va sorprendre molt l'empenta que va agafar; és així un cas com bastant especial."
(Mediadora cultural)

"I sobretot a mi, jo sí que destacaria una dona que era la S..., que era una dona que, bueno, a mi em va semblar, al final, quan parlaves amb ella, una dona amb un coneixement, un potencial, un caràcter brutal quan parlaves amb ella, però al principi, doncs, jo la veia molt, eh, la S... té depressió i, llavors, es prenía unes pastilles i al principi sempre estava molt adormida i com si la veies com que no té interès, com que no xerrava gaire amb els altres, molt més sola i, al final, com no sé, li va donar com molt d'empoderament el tema aquest de poder-se obrir."
(Mediadora social)

"El F... era un home que era vidu de feia poc, i se li havien mort el fill i la dona, i tenia una depressió i el F... plorava dia sí dia no, però es va sentir molt acompanyat, vull dir va aguantar, va venir, va fer l'esforç, depèn de quin tema sortia ja ell... però després va voler venir als 4Gats, és el que va anar a escoltar el company que cantava havaneres..." (Mediadora cultural)

Salut social

Per salut social s'entén l'habilitat per a l'adaptació i l'autogestió davant els canvis i desafiaments de l'entorn, així com la capacitat per a desenvolupar relacions satisfactòries amb altres persones.

La majoria de les persones participants en ArtGran no es coneixien. En el moment de la sessió informativa van conèixer també les mediadores social i cultural i ja van fer un grup de WhatsApp. Per a algunes persones aquest és l'únic grup de WhatsApp que tenen i, a part de quedar per a anar al museu, ha estat una eina per intercanviar-se altres informacions, fotografies de les sessions, interessar-se per si algú està malalt, felicitar-se el sant i l'aniversari i anar teixint una relació de grup.

Entre els elements clau que han contribuït a millorar la salut social destaquen:

1. El trajecte en transport públic fins al museu els ha servit per generar vincles parlant tranquil·lament de les seves coses. També és el moment de les confidències amb les mediadores.

Només anar a buscar l'autobús ja era divertit... Escolta, que tinc 86 anys i haver de fer això a aquestes edats, corria per arribar... que vaig tres cops a la setmana al gimnàs i ja he deixat d'anar al gimnàs, perquè em toca els dimecres, dilluns i dimecres i divendres vaig al gimnàs i he deixat d'anar cada dimecres al gimnàs per poder venir amb

"... quan anem al metro i fem el trajecte es fan parelles de conversa totalment inesperades per mi no?, són persones que... i mai són les mateixes; vull dir, que hi havia una mirada, tenien tots una mirada molt posada en com estava i què necessitava el que tenien al costat." (Mediadora cultural)

"Quan anàvem amb metro, tenien un espai que si algun dia els havia passat algo, venien i m'ho explicaven; tampoc no eren grans explicacions, sinó que era més que a vegades venien, m'explicaven una cosa i marxaven i, bueno, era com que permetes que ells també se sentin còmodes d'explicar certes cosetes que potser davant del grup no explicarien o que potser també ells pensen que no han d'explicar davant del grup. I jo crec que els hi dona un suport més emocional." (Mediadora social)

2. A tots els grups estan contents amb les persones amb les quals han coincidit i han après molt les unes de les altres.

"Jo he posat germanor, perquè ha sigut una experiència molt positiva... de germanor, tots ens portàvem bé, no hi ha hagut cap exaltació." (Dona de Prosperitat)

"Mucha camaradería y... ya te digo, pues eso, las personas todas compañeras, pues, muy bueno con todos, hemos hecho un grupo muy bonito." (Home de Prosperitat)

3. La bona sintonia iniciada en el trajecte es consolida mentre fan l'activitat i es genera un bon clima social que se sol consolidar a partir de la tercera o la quarta sessió, que és quan ja prenen consciència de pertinença al grup.

"...hi va haver un canvi d'actitud radical de tothom un dia que vam ballar, a partir del ball tot va canviar, vull dir, venien amb una altra actitud." (Mediadora cultural)

4. Dins de la seva heterogeneïtat, tots van anar trobant el seu lloc i el seu encaix en el grup.

"...era un grup molt divers i amb perfils molt concrets...i d'aquesta heterogeneïtat inicial que va fer que costés una mica agafar el ritme comú, que seguissin totes. El camí més important és que s'han anat acostant les postures d'uns i altres... Al acabar el projecte era un grup molt més homogeni en aquest sentit... Dins de les seves diversitats havien trobat un equilibri central entre una cosa i l'altra." (Mediadora cultural)

5. Els espais de creació s'identifiquen com el lloc en què més es van conèixer, comunicar, ajudar i donar suport.

"...y los talleres estos que hemos hecho, que a mí me han ido muy bien, porque parece que no, pero abres un poco la mente, ¿no? Aprendes cosas que no... no sabías, ¿no? Y eso siempre es importante, ¿no? (Dona de La Salut)

6. Es van sentir reconeguts i respectats, a l'hora que els van sorprendre les metodologies emprades per construir els coneixements entre tots. Venien preparats per rebre un aprenentatge passiu, escoltant i rebent coneixement, i es van trobar amb una metodologia participativa en la qual totes les veus comptaven i eren importants.

"...ha engrandecido un poco la idea de que respetáis a las personas mayores que estamos solas." (Dona de Prosperitat)

"...ha engrandecido un poco la idea de que respetáis a las personas mayores que estamos solas." (Dona de Prosperitat)

"Pero, sobre todo, es que a la edad que yo tengo, que voy a hacer 71 años, pues es como un reconocimiento social que te vienen a ofrecer, a ayudar a... que no te dejan tirado ahí... de pronto tú te encuentras sin toda ese argumento que tu tenías en la vida normal, y eso que la sociedad oficial te venga a tender una mano, pues, me parece excepcional." (Dona de Porta)

"Yo he hecho cosas que pensaba que no haría en mi vida, lo he vuelto a hacer." (Home de Porta)

"Sí, pero nosotros pudimos creer más en lo que somos" (Dona de Montbau-d'Hebron)

"Perquè et tornes a trobar, tornes una altra vegada a ser tu mateixa." (Dona de Guinardó)

7. S'han sentit escoltats i veuen que la seva opinió és vàlida.

"En todos los cuadros nos preguntaban qué es lo que parecía; bueno, uno decía una celda, una que estaba, bueno un negro que estaba firmando, haciendo algo o que estaba encerrado... y después teníamos que hacer tareas." (Dona de Montbau-Vall d'Hebron)

8. La posada en comú al final de l'activitat, per a alguns, ha estat el millor moment. Els feia il·lusió fer coses que feia temps que no feien. Es van divertir, van tenir estones de riure i de sentir-se molt bé junts.

"...feies treballs manuals que et recordaven quan eres petita,... vull dir, ...una cosa molt de la infantesa, ...però bueno, retornes. Vull dir...i agrada, agrada i, a més, a mi pintar, home, no sé pot ser fer massa bé, però m'agrada pintar." (Montse)

"...vàrem riure i, realment, quan surts d'allà, surts bé." (Glòria)

9. Han fet coses que no haurien imaginat mai que farien i això els ha fet creure novament en elles mateixes i en les seves possibilitats.

Solitud no desitjada

El sentiment de solitud en les persones que han fet ArtGran ha millorat significativament respecte a les persones del grup de comparació

El percentatge de les persones participants a ArtGran que se senten soles ha disminuït (passant del 43,8% al 39,6%), mentre que en el grup control ha augmentat (passant del 28% al 48%).

Són diversos els elements que fan que el sentiment de solitud s'hagi reduït:

1. El fet de tenir una "obligació" de sortir de casa, d'arreglar-se i de sortir del barri i esperar els dies d'anar al museu amb il·lusió.

"...jo estava esperant els dimecres per a anar al museu, només et diré això. I mira que em costa caminar, eh!" (Dona de Porta)

"Y que así tienes más ganas de salir, más ganas de arreglarte, más ganas de... estás deseando que llegue el día para poder salir." (Dona de Guinardó)

"Ara, cada dimarts aquesta hora sí que l'espero amb molta il·lusió, perquè tot és... estàs en un ambient preciós, és clar, tot hi ajuda, perquè surts eufòrica d'aquí, per les companyes, les monitores, les directores, tothom." (Dona de Guinardó)

2. El fet de conèixer gent nova amb la qual comparteixen bones estones i amb la qual han sabut trobar un paper dins del grup, reafirmar-se i establir una bona relació.

"...porque vienes aquí y eres Dolores. Estás en tu casa y allí eres mama, iaia, suegra... y aquí eres Dolores, eres una persona, eres Dolores y en tu casa eres iaia, mama..." (Dolores)

"Però jo m'he sentit en que heu sigut un grup que no hi ha hagut... no sé... s'han ajudat, ens hem ajudat totes; a més, per la meua part, he intentat ajudar i m'han ajudat també molt a mi, perquè de tot el que no m'agradava... sort de l'ajuda." (Glòria)

3. El mètode de treball emprat que els dona veu i rellevància els fa sentir que les seves opinions compten i que són escoltats.

"... claro... es que allí tu decías lo que te parecía, a ver, como que nos pusieron un caramelo en la boca, pero nos enseñaron a chuparlo." (Home de Montbau-Vall d'Hebron)

"El primer dia van parlar els tres que sabien d'art i van fer una explicació d'història de l'art i l'últim dia era va, que hem de baixar baix, ja prou d'intervenir, d'opinar, de dir, de compartir, de connectar, perquè si no, no farem res més!. I això va ser una evolució descomunal, sobretot en aquells que venien dient: "yo de esto no sé nada y no voy a hablar". vull dir, s'hi van ficar, però moltíssim." (Mediadora cultural)

4. Els aprenentatges sobre art, arquitectura, noves tecnologies i altres camps per a ells desconeguts o oblidats els fa sentir bé, amb ganes de continuar aprenent i de compartir amb el seu entorn aquests aprenentatges.

"Yo en mi casa cuando acabábamos el miércoles, que acabábamos de hacer la clase, por la noche me metía con la tablet en el comedor, porque estoy con mi madre, y me ponía a hacer los deberes. Y le enseñaba a mi madre y mi madre también aprendía conmigo. (Dona de Porta)

"...sí, porque una cosa que no entendíamos para nada, parece que te ha abierto la mente para decir... "pues mira, el arte contemporáneo es esto". Al principio yo decía vaya chorrada!" (Home de Montbau-Vall d'Hebron)

5. La importància del sentiment de pertinença a un grup amb el qual han establert complicitats que fa que, en alguns casos, s'hagin tornat a trobar per fer alguna activitat, que es comuniquin i es preguntin per WhatsApp, que es trobin pel barri i xerrin i comparteixin.

"...a penes sortia de casa i quan sortia era perquè em venien a buscar les meves filles i, llavors, poca cosa puc aportar. Sí que jo he après d'elles molt, perquè són valentes, que jo no ho era, tenia por de tot, a vegades fins i tot sortia i tenia por que em fessin alguna cosa, perquè he tingut males experiències a la vida, però he sigut al final feliç, he sigut feliç, m'heu donat felicitat, no puc dir res més". (Dona de Gràcia)

"... donar-me compte de que sense estar en aquest lloc, doncs, tinc una facilitat de tenir amistats ràpidament, i això fa, a mi... ara em posaria a plorar com la..., Us ho agraeixo moltíssim, us ho agraeixo moltíssim, perquè en el fons, és veritat, ara estic sola, i el fet que hagi pogut, no ho sé, tenir aquesta amistat amb vosaltres és fantàstic." (Dona de Gràcia).

Relació amb l'art

L'apropament personal, íntim, guiat i, fins i tot, experimental que han tingut ha trencat les barreres que poguessin tenir amb el museu.

"...m'agrada l'art i havia anat a molts museus, però, com ho he fet aquesta vegada, hi he guanyat 100%. M'he fixat més en les coses, abans no sé si era perquè anava amb el marit i allò que veus les coses, però no d'allò tant..., però ara, al anar sola, m'he fixat més en totes les coses i ho veig més gran, més maco." (Dona de Porta)

Ha propiciat una aproximació més íntima a l'art, una comprensió diferent, en la qual el mediador cultural hi té un paper clau.

"...i aquest tipus d'art és com el veia una mica per fora, o sigui, mai m'havia entrat bé, això és mèrit del Guillem, relacionar l'expressió que està fent... que cadascú puguem entendre el que vulguem, però entenem algo...i sempre veure alguna cosa, un moviment dintre d'aquesta manera de fer un treball, no?" (Dona de Montbau-Vall d'Hebron)

Tot pot ser art, senten i experimenten, i això els permet remoure emocions. Parlen de les dimensions infinites de l'art.

"Entonces, yo veo que cualquier cosa que hacemos nosotros en la vida, el ser humano, es un arte. De cualquier cosita puedes hacer arte. Por mínimo que sea." (Home de Porta)

"Todo es arte, todo... para mi todo es arte. Eh lo mismo es visual que de sonido... Pero es que hasta una voz bonita es arte, un ejercicio con las manos, los brazos...es que para mí, el arte no tiene fin." (Dona de Porta)

Han fet un abordatge diferent. Guiats per la mediadora que feia la intermediació entre allò que veien i el que sentien, van aprendre a observar i anar més enllà del m'agrada o no m'agrada.

"...y como nos ha enseñado, como nos ha enseñado el G..., que no hay... que el arte contemporáneo no hay que entenderlo, hay que sentirlo." (Dona de Montbau-Vall d'Hebron)

"Aprender a saber mirar quadres, que no tothom ho sap fer, a valorar-los, a valorar aquest pintor i perquè aquest pintor pinta d'aquesta manera i l'altre pinta d'una altra manera. Els colors, un museu és un altre món totalment, i també hi entren moltes coses. Hi entra el color, hi entra el personatge..." (Dona de Guinardó)

L'art com a eina de reflexió, la qual cosa és un privilegi, perquè reflexionar implica temps, i el temps és molt car.

"Y yo seguiría infinitamente haciendo experiencias y, luego, además, el arte, que es un método de reflexión. Reflexionamos, por eso, y tenemos todo el tiempo para reflexionar sobre esas cosas que en el momento que tú estás trabajando, a lo mejor en un trabajo duro, que solo trabajas y tal, pues no tienes tiempo de decir esto es una reflexión, porque reflexionar es muy caro, es muy caro." (Dona de Porta)

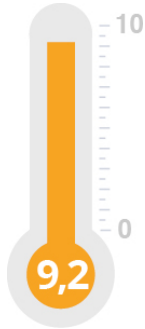
L'observació i l'experiència vivencial de l'art els ha portat a valorar sensacions que no podien imaginar.

"yo en ese momento, ¿sabes lo qué se me representó y cómo me sentí? Me sentí como una persona cuando es ciega... que yo pensaba qué lástima, que entran y, o sea, que van por los sitios y van por por intuición, no porque puedan ver. Pues en ese momento, aquello, yo me quedé así un poco, me quedé como si yo tampoco no viera." (Dona de Montbau-Vall d'Hebron)

Satisfacció amb la intervenció

Ambient dins del grup

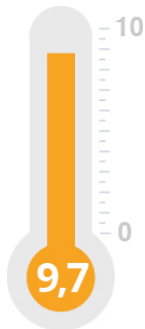

Tots els grups senten que han estat molt bé amb el grup i els agradaria poder continuar la relació d'una manera o altra.

"... el més important ha sigut la convivència amb les persones. Persones que no coneixes de res i cada persona era un misteri. Això per mi ha sigut molt important." (Dona, Grup Vila de Gràcia)

Relació amb les mediadores culturals

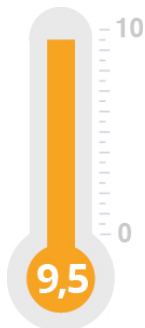

A part del tracte excel·lent remarquen el rol que han sabut tenir com a mediadores en fer-los entendre i entrar en el concepte d'art.

"... al papel del G, como mediador entre el arte y nosotros que nos lo ha hecho entrar así como un púlpito,... , y entonces la capacidad que han tenido de, todos, que somos todos muy distintos, hacernos entrar en un mismo tema..." (Home, Grup Montbau)Vall d'Hebron)

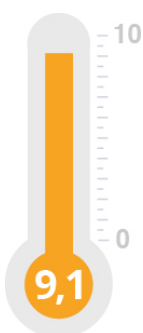
Relació amb les mediadores socials

Expressen que s'han sentit molt cuidats i tractats amb molt carinyo.

"Si més o menys perquè tot el conjunt era molt carinyós, molt amable atent i sobretot les monitores, donava aquesta sensació." (Dona, Grup La Salut)

Experiència d'anar a un museu

Estan agraïts pel fet que se'ls ha ofert aquesta activitat en la que se'ls ha escoltat i donat importància a les seves opinions, al fet d'estar en un entorn privilegiat i sentir que són capaços de fer coses que no podien imaginar.

"Si, yo creo que si, porque aun es como un sueño, lo tienes por ahí dando vueltas que tu has hecho esto, que te han preguntado que tu opinión ha valido, todo esto tiene mucho que ver con el estado de ánimo." (Dona, Grup Porta)

Propostes de millora

1	Caldria estudiar millor els mitjans de transport que vinculen el barri amb el museu a fi de triar el museu o centre cultural que tingui un accés més directe al barri.	
2	Fins ara, els transports públics han prioritzat unir els barris amb els llocs de feina; caldria fer un pas endavant i millorar les connexions dels barris amb els centres culturals.	
3	És important que tant els museus com els transports siguin accessibles per a persones grans, en molts casos amb dificultat de mobilitat.	
4	Cal buscar fórmules que vinculin la història del barri amb el museu (artistes que han viscut o nascut al barri, fer alguna sessió en algun indret simbòlic del barri, etc.).	
5	Seria interessant buscar mecanismes de fidelització de les persones grans a les instal·lacions culturals de la ciutat (abonaments gratuïts, activitats guiades i explicades, etc.).	
6	Caldria millorar les estratègies de reclutament per tal d'arribar a aquelles persones que més pateixen el sentiment de solitud. La prescripció social podria ser una d'aquestes estratègies.	
7	Altres estratègies per arribar a més persones que ho necessitin serien reforçar el treball en xarxa, millorar la coordinació entre l'àrea social i de salut i potenciar les taules de salut dels barris podrien ser algunes d'aquestes estratègies.	

Conclusions

Augmenta el percentatge de **persones que no tenen problemes per fer les activitats quotidianes** entre les persones que participen en ArtGran.

Hi ha un **augment significatiu** del sentiment **d'alegria** en les persones que participen en ArtGran.

La **solitud disminueix significativament** en les persones participants. ArtGran els ha ajudat a sortir, relacionar-se i sentir-se millor.

El mètode de treball que s'empra a ArtGran els ha fet tornar a sentir-se importants i capaços, i els ha fet **augmentar l'autoestima**.

S'han sentit **respectats i valorats** en un moment de la vida en què senten que la societat els deixa de banda. ArtGran els ha ajudat a sentir que encara poden fer i dir, aportar i estar actius.

Es considera que el grup és un espai segur en què es pot expressar el que es vulgui, e què no es jutja ningú i que posa en valor i blindat el que han construït junts.

El trajecte fins al museu es viu com **quelcom molt important**, un espai i un temps propis del grup en què es genera conversa i que serveix per conèixer-se i ajudar-se.

El programa ajuda a tenir **una visió diferent de l'art**. Han après a reflexionar i a observar que darrere de cada obra hi ha un sentiment que l'autor vol transmetre.

Es trenca la barrera dels museus com a espais reservats a persones amb una formació determinada. **Ara el museu és perceput com un espai accessible i amable.**

La **satisfacció** amb diferents aspectes de la intervenció és molt **elevada** (més d'un 9 sobre 10).

"La meua mare brodava amb fils i amb pinzell. Aquesta estola la va fer el mateix any que vaig néixer jo"

"Des de la finestra de casa els avis, jo hi veia una caseta. Una vegada va passar corrent una rateta, i des de llavors... cada dia volia 'una història de la rateta'"

"A casa la meua dona eren fariners. Amb el meli no intervé cap força, tot és el vent"

"És molt típic per Nadal, fan ametlla triturada amb aigua per fer llet"

"La meua mare es dedicava a vendre perfums"

"Un dia vaig obrir una aixeta de colònia... estava a la meua alçada"

"Jo vaig orientar al meu marit a ser comercial"

"Un dia l'empresa (hiu) el va contactar per que fes distribució del seu producte a Espanya"

"Va arribar a tenir una fàbrica amb 23 treballadors, ens vam especialitzar amb aquesta marca i els seus productes. Tota la família ha estat connectada amb això..."

"He portat la clau de l'entrada al pis on visc, una herència del meu oncle"

"Una clau significa obrir i tancar portes... et porta a una nova vida, però també et porta a tancar etapes"

"Jo tenia una merceria, al 1953, quan ens vam casar. La nena jugava amb el nino, i un dia, el va posar dins l'aigua perquè el volia banyar... El va exprèmer per treure-li l'aigua i es va morir. Ja no el van poder tornar a posar a la venta..."

"El nino real encara el conservo, està a València"

Art Gran, MNAC
9 DE NOVEMBRE DE 2022

Jardí Botànic Històric de Barcelona

És un lloc de pau!

És un forat, en les antigues pedres de Barcelona

És preciós, els horts, el jardí sensorial, les plantes aromàtiques...

El meu marit venia de Gràcia amenant fins aquí per treballar la pedra.

Joaquim Mir

Pinzellades, taques... desapareix el paisatge

"La colla del safra"

Captar la llum, el color, segons el moment del dia.

Expressar les emocions amb els colors, per estar més bé amb mi mateixa, deixar anar a través de l'Art

"...Colors i prou, taques y res més... En Mir és un cas de suprema excel·lència d'aquest principi del color pel color" (Joaquim Felch i Torres, III)

MNAC, Art Gran - 22 de juny 2022, NA

L'illa de la Diòndia

Els terrenys hidràulics no es cauen. Encara en podem trobar a moltes cases de Barcelona.

Em recorda al terra on uia abans, els freqüents i sem pre quedarem molt bé!

Això és una meravella! La biblioteca al 1929 on l'apareixió internacional era el restaurant.

Veuem els catàlegs originals de les empreses que feren els terrenys hidràulics.

Siempre se aprende!

Es poden tocar aquests llibres? Sí, aquests amb quants.

Casa Lleó Morera

Els detalls, els mobles, les làmpades... tota una meravella aquella època!

Aquests mobles ara no estarien ni el menjar!

MNAC, Art Gran - 22 de juny 2022, NA

El Museu de l'Art Modern i Contemporani de Barcelona, MNAC, ha estat el punt de partida de la campanya de consciència de l'Art Modern i Contemporani.

Aquesta campanya té com a objectiu informar i sensibilitzar a la ciutadania sobre el patrimoni artístic i cultural de la ciutat de Barcelona.

Recull de frases que han anat expressant persones participants en ArtGran durant les diferents sessions.

C S B Consorci Sanitari
de Barcelona

Connectem
f t o in

www.aspb.cat